

blement de l'ús valencià. Altrament, per a les formes etimològiques i de les altres llengües bastarà remetre al DCEC.

DERIV.: *Gesmiler*, per a la planta de llessamí, ja en Sanelo (f° 5v). A Mallorca notem formes diverses segons els diferents tons de llengua: «ombrívoles arbresdes, / blancs *jessamins* / ---» junt amb «els *jasmilers* florits», Orlandis (*Poesies, IdOr*, pp. 58, 33); «mirau si és blanc lo paper! / Vós encara li guanyau: / com es lliri blanquetjau, / oh flor de *geraminer!*» (Moll, *Amoroses*, 4). *Llessaminer* o *gessaminer*. *Gelsemi*, nom savi format a base de l'it. *gelsomino* 'llessamí'; *gelsèmic*, *gelsemina*.

GEST, del ll. *gestus*, -ūs, 'actitud o moviment del cos', derivat de *gerere* 'portar', 'conduir, executar (gestions)', 'mostrar (activitats)'; més que mot pròpiament hereditari sembla haver estat un semicultisme aviat popularitzat. □ 1.ª doc.: Llull.

«Lo fill del rey cavalcà en un gran cavall, e fo molt noblement vestit, e cavalcà per la ciutat; en los *gests* del fill del rey conec lo savi cavaller qui-l nodria, que ell no anava ordonadament ne humil, e que ell s'energullava de sa joventut e de sa bellea, e de la senyoria que sperava a haver ---»; «Era un rey qui havia en son hostal un hom devot qui, per devoció e per humilitat, anava humilment vestit; aquell era, per linatge, honrat, e era cavaller; en la casa de aquell rey havia dos cavallers qui eren frares de aquell cavaller, los quals eren hòmens ergulloses --- e car lo rey era ergullós, havia vergonya de ésser privat de aquell cavaller devot, e qui era humil en son vestir e en son parlar e en tots sos *gests*, e lo rey havia tots jorn privada e solaç ab los frares de aquell cavaller»; «Na Renart venc en aquella praderia hon estava lo bou --- Bell amic, dix Na Renart, vos irets denant lo rey, e serets ab semblant humil, e en vostres *gests* darets semblant de gran saviesa, e jo diré que vós havets haüda gran contricció com tan longament havets stat fora la senyoria del rey, e vós, denant tots demanats perdó al rey ---», Llull (*Merav.*, Ag. II, 68, 69; I, 216).

«Lo dia de St. Joan, lo Rey se abillà --- ab un manto tot brodat de perles molt grosses, forrat de marts gibellins --- no portant res d'or, perquè no era encara cavaller, sinó al cap, que portava una corona d'or molt rica e de gran stima, e lo ceptre en la mà, cavalcant en un bell cavall: en lo seu *gest* mostrava ésser lo Rey», JoMartorell (Ag. I, 118). «*Gest*, la cara que's muda: vultus; *gest* ab visatge: gesticulatio; *gests*, *fer*, ab visatge: gesticolor, -aris», Busa-N. 1507 (D-i-5). «Lo qui amostra de fer continents y *gestos*: palestricus; lo qui no sab fer bons *gestos*: apalestrita, nescire gestum, peccare in gestu --- moviment gentil y de bons *gestos* ---», OPou (*TbPu.*, 154).

Mot de contingut més popular, i més arrelat, en català que en castellà i en francès, on ja el tractament fonètic mostra que són cultismes; i el caràcter més limitat de llur significat i ús subratlla la diferència; en oc. ant. i en italià es mostra un estat de coses més semblant al català; així i tot no crec que enlloc hagi

estat mancat d'influència cultista; en francès el significat=cast. *ademán* no ha tingut tampoc validesa tan general com en català, per més que no en manquen casos ni des d'època ben antiga, com en *Les Faits des Romains* (any 1213), 724.8 (*Rom.* LXV, 493), i aquí justament observem que apareix *gest* sense -e, ço que pot correspondre a un tractament rigorosament hereditari.

En venir la Renaixença segueix pertanyent al fons permanent de l'idioma, i apareix molt en tots els escr. El plural és quasi pertot *gestos*, i en la llengua parlada del català central, se n'usa una forma singular *gesto*, que és clar que no té res d'influència castellana ni forastera, i ha estat simplement extreta pel poble, analògicament, del plural *gestos* (cf. *LleuresC*, p. 46n.); d'aquí que molts sentin que *gest* es pot reservar al matís de 'acte significatiu', 'conjunt de l'expressió d'una persona', mentre que *gesto* és cada un dels accionats particulars (quasi com cast. *gesto/ademán*); distinció almenys tolerable, per bé que sigui natural que la llengua culta hagi tingut tendència a generalitzar l'ús de *gest*.

Com que en el segon matís predomina molt l'ús en plural, sovint no podem assegurar si un autor determinat, en singular no hauria usat, fins escrivint, la forma amb -o: «aixís veuria més lliurement tots los *gestos* d'en Lluís y de les seves amigues», Noller (*La Pap.*, 84). Així i tot, tenim exemples eloqüents de l'ús de *gesto* en moments estilètics d'alt nivell i en escriptors que fóra ben injust de titllar de descurats o de massa indulgents: «--- torna / i baixa el cap a l'aigua, i beu calmosa; / beu poc, sens gaire set; després aixeca / al cel, enorme, l'embanyada testa, / amb un gran *gesto* tràgic; parpelleja / damunt les mortes nines, i se'n torna, / orfe de llum, sota del sol que crema, / vacil·lant pels camins inoblidables, / brandant llànguidament la llarga cua», Maragall, 1897 (*La Vaca Cega*, v. 19).

Lluny de la serenor, mateix any: «per a ell només hi havia una veritat i la cridava a tota veu: —Ens mataran, ens mataran! — home plàstic en tot: en la paraula, en el *gesto*, en el pensament: amb els braços, amb la cara i amb tot el cos estergia l'acció que volia explicar, i el seu cervell pensava a cops d'imatges ---», Coromines (*Presons Imag.* XIII, p. 133). En realitat no hi ha contradicció amb l'ús en un altre passatge magnífic, on es tracta d'un matís diferent, en corda estètica més enlairada i calçant coturn: «et corones amb l'or de la tardor / --- i fas anar la teva grana en doina, / com sobirana que escampés almoïna, / i et rius del pobre Gàlata ferest. / Mai no sabràs que dins la gleva amiga / jeu enterrada una deessa antiga / que vetlla per la gràcia del teu *gest*», JCarner (*Camperola Llatina*, a. 1911).

DERIV.: *Gesta* [c. 1390, Aversó, 487.25; 1399, si prescindim de la traducció catalana dels *Gesta comitum*, S. XIII, on és llatinisme broix]; pres del ll. *gesta* plural del neutre *gestum*, amb el significat de 'fets realitzats, coses acomplertes', ja en el *Somni* de BMetge; 'fet notable': «lo vell moret / --- / pres-lo terrible /